

Čuovvut mielde

Dus, gii barggat skuvllas/ SAAO-ortnegis, lea geatnegasvuohka čađat čuovvut mielde das mii dáhpáhuvvá ohppiid gaskka. Skuvllas galgá leat vuogádat mii sihkkarastá ahte juohke bargi dahká dan, earret eará bearráigeahččanortnegiid bokte ja jámma kártet psykososiála birrasa. Lea rektora ovddasvástádus ráhkadit buriid vuogádagaid mat erenoamážit áimmahuššet:

Gos lea dárbu čuovvut mielde?

Ovdamearkkat dása sáhttet leat dihto guovllut skuvlašiljus, feaskárat, hivssegat, molssodanlanjat, lášmmohallansála, kantiidna, aula, SAAO, leaksoveahkki, skuvlageaidnu, skuvlabusse ja neahтта dahje sosiála mediat.

Goas lea dárbu čuovvut mielde?

Ovdamearkkat sáhttet leat erenoamáš áigemuttut, doalut, doaimmat, fágat dahje sirdindilálašvuodát.

Gean lea dárbu čuovvut mielde?

Muhtun mánát ja nuorat sáhttet eanet gillát loavkašuttima dahje eanet loavkašuttit go earát. Mánát leat hearkkit iešgudet láchkai ja dárbbasit lassí várjaleami. Oktovuohka, átestus, hedjonan doaimmanávccat, seksuálalaš sodju, sohkaabealleidentitehta, osku ja etnisitehta sáhttet leat riskabealit.

Mas mii galgat čuovvut mielde?

Sirkularen, fátmasteapmi ja imaštallan leat golbma buori čoavddasáni. Sirkuleremis lea sáhka váccašit dahje geavahit čalmmiid oaidnit ohppiid ovttasdoaimmama. Fátmasteamis lea sáhka ahte don aktiivvalaččat berošit ohppiid doaimmain, omd. searvvat ságastallamiidda, stohkosiidda ja doaimmaide. Imaštallamis lea sáhka bisánit ja iskat lea go hoigamis, kommentárain ja sullasaččain duodaleappot duogáš.

Muitte!

Oahppit ja váhnemat leat aktevrrat geat galget dievasmahttit skuvlla máhtu das ahte gos, goas ja gean galgá čuovvut mielde. Fátmmas sin!

Ráva!

Skuvla galgá geavahit mánggaid buriid reaiduid almmustahttit čiegus mekanismmaid. Ovdamearkkat dáidda leat sosiometralaš guorahallamat, ohppiidságastallamat, gaskavuodakártemat ja systemáhtalaš áican.

Bissehit

Geatnegasvuohka mannat gaskii lea čadnon negatiivvalaš dáhpáhusaide mat gevvet justa dalle, maid don ieš oainnát, ja mat ain gevvet – sihkkaris áicamat.

Dát sáhttet ovdamearkka dihtii leat

- Bissehit hoigamiid dahje doarrumiid
- Bissehit negatiivvalaš giellageavaheami
- Bissehit cielahemiid
- Bissehit bahádallamiid
- Bissehit olgguštemiid
- Bissehit loavkašuttimiid sosiála mediain

Lea maiddá dehálaš ahte don bissehat go eahpidat, go ohppiid dagut, kommentárat, geahčastagat ja sajusteamiit imaštahttet dahje fuolastuhttet.

Bissehanvuohki ferte leat dohkálaš ja heivvolaš bissehit negatiivva dáhpáhusa.

Dáiddát dárbbasit veahki mielbargis? Bissehanvuohki galgá maiddá váldit vuhtii ohppiid geaidda ášši gullá.

Muitte!

Doarjut loavkašuttton olbmo berre álo leat oassi bisseheamis.

Ráva!

Sáhtta leat vuogas ahte bargit hárbhallet bissehit buori láchkai. Neaktin bargiidveagas sáhtta leat hui vuogas. Dalle lehpet dii buorebut ráhkkanan gieđahallat gáibideaddji dáhpáhusaid go dat gevvet.

Diedihit

Geatnegasvuohka diedihit guoská dutnje gii barggat skuvllas/SAAO:s, jus don jáhkát dahje diedát oahppis ii leat oadjebas ja buorre dilli.

Sáhtát várohit dahje beassat diehtit go

- Oahppit muitalit
- Fuolaheaddjit muitalit
- Don dahje du mielbargit várohit dahje fuobmájit dan

Li galgga vuordit diediheamis, seammás ii leat vejolaš diedihit buot dáhpáhusaid mat dáhpáhuvvat ovttá beavvis. Muitte dattetge ahte ovttaskasdáhpáhus mii orru leamen vigiheapme dahje dušši ollesolbmuide, sáhtta leat duodalaš mánáide ja nuoraide, ja dat sáhtta gullat loavkašuttindábiide. Vai fuobmášii dáid, de fertejit skuvllas leat rutiinnat das ahte ollesolbmot jámma sáhttet ovttas háleštit das maid oidnet ja čuovvut mielde ja bissehit.

Diediheami ulbmil lea sihkkarastit ahte oahppit geat ballet skuvlla vázzimis dahje SAAO:s leat, váldojuvvojit duođas. Diediheapmi sihkkarastá dalle ahte skuvlla rektor váldá ovddasvástádusa das ahte oahppi dilli guorahallojuvvo bures, ja ahte heivvolaš doaibmabijut álggahuvvojit.

Govus čájeha mo diediheapmi sáhtá mannat njuolggá dus bargis rektorii, jus don almmustahtát ášši man don diedát lea duođalaš. Eará dilálašvuodain sáhtá leat vuogas háleštit mielbargiiguin ovdal go dii vejolaččat soahpabehtet diedihit rektorii. Diediheapmi berre leat čálalaččat.

Guorahallat

Go rektor lea ožžon diediheami mas várohuvvo dahje lea dihtosis ahte muhtun oahppis ii leat buorre ja oadjebas skuvlabiras, de lea dehálaš guorahallat ášši vuđolaččat.

Jus skuvla geavaha menddo unnán áiggi, ii ge leat systemáhtalaš guorahallanbarggus, de lea stuorát riska ahte oahppi dilli ii buorrán. Vearrámus dilis sáhtá oahppi dilli vearáskit.

Guorahallamat galget sihkkarastit ahte skuvla oažžu buori bajilgova áššis ja ráhkada duođastusaid mat dorjot dán. Buori duođastusaid ovdamearkkat sáhttet leat

kártemiid analysat, áicannotáhtat, ságastallanloggat ja digitála luottat.

Skuvla berre guorahallat ášši ja

- Ságastallat ohppiin
- Ságastallat oahppi fuolaheddjiiguin
- Ságastallat eará ohppiiguin
- Geavahit ii-anonyma kártema, omd. Spekter
- Systemáhtalaččat áicat ohppiid ovttasdoaimama
- Iskat digitála luottaid

Álggahit doaibmabijuid ja árvvoštallat

Go čájehuvvo ahte oahppis ii leat oadjebas ja buorre skuvlabiras, de galgá skuvla álggahit heivvolaš doaibmabijuid vai oahppis fas šaddá oadjebas ja buorre dilli.

Doaimanplána

Skuvla galgá ráhkadit čálalaš plána, doaimanplána, mii čilge doaimabijuid mat álggahuvvojit,

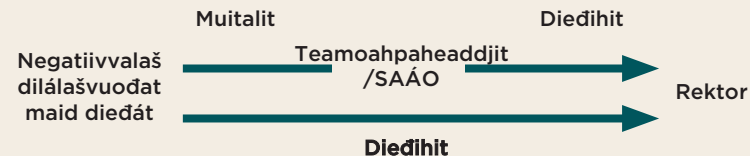
ja goas daid galgá árvvoštallat. Skuvla galgá árvvoštallat doaimabijuid daid guorahallamiid vuodul mat leat dahkkon. Muhtun doaimabijut heivejit omd. bissehit givssideami, ja eará negatiivva dáhpusat ges gáibidit eará doaimabijuid.

Oahppi oaivil ja oahppi buoremus

Oahppis lea riekti guldaluvvot doaimabijuid válljemis, ja lea vuogas fátmastit váhneiid bargui. Skuvla galgá jotkkolaččat árvvoštallat leat go doaimabijut oahppi buoremussii, ja heivejit dasa ahte oahppi oažžu oadjebas ja buori skuvlabirrasa.

Duođastus

Dasa lassin ahte doaimanplána ráhkaduvvo, de ferte skuvla duođastit mat doaimabijut dat rievtti mielde čadahuvvojit.

§9 A-4

Doaimangeatnegasvuohta praksisas